

■ Ubezpieczenia zdrowotne

Ubezpieczenia zdrowotne są finansowane z obowiązkowych składek płaconych przez pracowników i przedsiębiorców. Składka na ubezpieczenie wynosi 9% podstawy wymiaru składki (wynagrodzenia pracownika), przy czym 7,75% podstawy wymiaru tej składki można odliczyć od podatku dochodowego.

■ Ubezpieczenia społeczne

System ubezpieczeń społecznych obejmuje pracowników najemnych oraz inne osoby, np. prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą. Osoby prowadzące działalność gospodarczą ubezpieczają się indywidualnie i są zobowiązane do płacenia składek na własne ubezpieczenie. Ich wysokość jest zróżnicowana i zmienna.

Oprócz składek na świadczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe (finansowane ze środków pracownika lub pracodawcy, ale wpłacane na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przez pracodawcę), pracodawca jest zobowiązany odprowadzać 0,1% podstawy wymiaru składki na **Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych**. Są z niego

Ubezpieczenie zdrowotne daje możliwość m.in. korzystania z opieki lekarskiej i leczenia szpitalnego w zakresie tzw. świadczeń gwarantowanych.

wypłacane świadczenia w wypadku upadłości lub niewypłacalności zakładu pracy. Ponadto odprowadza on 2,45% podstawy wymiaru składki na **Fundusz Pracy** (z którego finansuje się m.in. zasiłki dla bezrobotnych).

Akty prawne

- Ustawa z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz.U. Nr 45, poz. 391, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 205, poz. 1585, z późn. zm.).

Ubezpieczenia społeczne

Emerytalne	<ul style="list-style-type: none"> • Polegają na comiesięcznej wypłacie określonej kwoty osobom, które osiągnęły wiek emerytalny. Dla kobiet jest to 60 lat, a dla mężczyzn 65 lat. Istnieją jednak odstępstwa od tej zasady, np. pracownik służb mundurowych może przejść na emeryturę już po 15 latach pracy. • Składkę w wysokości 19,52% podstawy wymiaru pokrywają po połowie pracodawca i pracownik (tj. po 9,76%). • W ramach składki emerytalnej od 2014 r. (w zależności od wyboru przyszłego emeryta): <ul style="list-style-type: none"> – 16,6% otrzymuje ZUS, czyli I filar (z czego 4,38% wpływa na specjalne subkonto), natomiast 2,92% trafia do II filaru, czyli Otwartego Funduszu Emerytalnego (OFE) lub – całość składki (19,52%) trafia do ZUS-u; z czego 7,3% na specjalne subkonto.
Rentowe	<ul style="list-style-type: none"> • Polegają na comiesięcznej wypłacie określonej kwoty (np. osobom niezdolnym do pracy) w okresie wyznaczonym przez specjalną komisję. Mogą być także wypłacane rodzinie pracownika. • Składkę w wysokości 8% podstawy wymiaru pokrywają pracownik (1,5%) i pracodawca (6,5%).
Chorobowe	<ul style="list-style-type: none"> • Polegają na wypłacie określonej kwoty (zasiłku) w razie chorób oraz za urlopy macierzyńskie. • Składkę w wysokości 2,45% podstawy wymiaru pokrywa pracownik.
Wypadkowe	<ul style="list-style-type: none"> • Polegają na wypłacie określonej kwoty w postaci odszkodowań i zasiłków z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. • Składkę, od 1.04.2015 r. w wysokości od 0,40% do 3,60% (w zależności od rodzaju zagrożeń występujących w miejscu pracy oraz ich skutków), pokrywa pracodawca.

System emerytalny

Do końca 1998 r. w Polsce funkcjonował system reparycyjny, oparty na umowie pokoleniowej. Wypłacane emerytury finansowano ze składek aktualnie pracujących osób oraz z budżetu państwa. Szybko rosnąca liczba emerytów i wzrost wydatków budżetowych na świadczenia emerytalne spowodowały, że w 1999 r. przeprowadzono reformę systemu emerytalnego. W jej wyniku uzupełniono system reparycyjny o elementy mechanizmów kapitałowych. Nowy system emerytalny składa się z trzech filarów:

- ▶ I filar stanowi zreformowany ZUS; składki są obowiązkowe,
- ▶ II filar to Otwarte Fundusze Emerytalne (OFE); składki były obowiązkowe, jednak od 2014 r. istnieje możliwość wyboru, czy składka będzie trafiała do OFE czy do ZUS-u na specjalne subkonto,
- ▶ III filar stanowią różne formy oszczędzania własnych środków finansowych na rzecz przyszłej emerytury (składki w ramach tego filaru są dobrowolne).

Wysokość przyszłej emerytury

W starym systemie emerytalnym wysokość świadczenia emerytalnego w niewielkim stopniu była związana z zapłaconymi składkami. W nowym systemie jest inaczej. O wysokości emerytury decydują bowiem:

▶ **wysokość kapitału zgromadzonego w okresie aktywności zawodowej** – im wyższe są nasze zarobki, tym wyższe kwoty trafiają do I filaru (ZUS oblicza emeryturę w oparciu o wysokość składek oraz staż pracy) oraz do II filaru;

▶ **wiek przejścia na emeryturę** – im dłużej będziemy pracować, tym większy zgromadzimy kapitał i krócej będzie on wypłacany w formie świadczenia emerytalnego.

Według analiz wysokość średniej przyszłej emerytury wypłacanej z ZUS-u i OFE będzie kształtowała się na poziomie 40–50% ostatniego wynagrodzenia. Aby zwiększyć wysokość swojej przyszłej emerytury, należy zatem oszczędzać w ramach III filaru. Jak na razie ten sposób uzyskania dodatkowego kapitału emerytalnego nie zyskał w Polsce na popularności.

SYSTEM EMERYTALNY W POLSCE

I filar	II filar *	III filar
<ul style="list-style-type: none"> • Opiera się na systemie reparycyjnym, który ma charakter umowy pokoleniowej. • Ze składek osób obecnie pracujących są finansowane bieżące wypłaty emerytur. W zależności od dokonanej decyzji o wyborze do I filaru trafia cała składka emerytalna, czyli 19,52% (z czego 7,3% na specjalne subkonto), albo 16,6% (z czego 4,38% na specjalne subkonto). • Zapisane na subkoncie środki rosną o wysokość średniego nominalnego PKB za ostatnie 5 lat. • Podlegają one dziedziczeniu na zasadach analogicznych jak środki gromadzone w OFE. 	<ul style="list-style-type: none"> • Oparty jest na systemie kapitałowym. • Obejmuje wypłaty emerytalne ze składek wpłacanych przez ZUS do funduszy emerytalnych (od 2014 r. jest to 2,92%; pierwotnie było to 7,3% podstawy wynagrodzenia pracownika) pod warunkiem, że dana osoba zdecydowała się na uczestnictwo w OFE. • Wybierając określony fundusz emerytalny, pracownicy zgadzają się na zarządzanie swoimi pieniędzmi, które są zgromadzone na ich indywidualnych kontach. • Zadaniem funduszy emerytalnych jest pomnażanie składek emerytalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Oparty jest na systemie kapitałowym. • Oszczędności na przyszłą emeryturę (w postaci dobrowolnych, ale określonych wpłat) mogą być lokowane np.: <ul style="list-style-type: none"> – w pracownicze fundusze emerytalne (PFE), – indywidualne konta emerytalne (IKE), – na specjalnych długoterminowych lokatach bankowych, – w dowolnie wybranym towarzystwie ubezpieczeń (w produkty ubezpieczeniowe z inwestycyjnym funduszem kapitałowym).

* Reforma z końca 2013 r. spowodowała, że II filar stał się mało znaczącym elementem systemu emerytalnego, a dla wielu osób nie będzie już filarem emerytury. Wynika to z faktu, że nie jest on już obowiązkowy, oraz z wprowadzenia takich rozwiązań szczegółowych, jak konieczność złożenia deklaracji o pozostaniu w OFE.